

א' טבת, תשפ"ד
13 דצמבר, 2023

פרוטוקול ישיבה 4/2023 ועדת איכות סביבה

משתתפים:

נרי אראלי, יו"ר הועדה
קורין תויתו, חברת ועדה
גבי דוברון, סגן מהנדס
כרמית כהן, מנהלת מח' רישוי עסקים ותברואה
אורלי מילר, יחידה סביבתית
רות קיגסולד, בית ספר שדה עין גדי
ד"ר עודד קינן
אופיר כץ, מו"פ

חסרים:

עפרה שוורץ, חברה
אבי כהן, מנהל אגף תפעול
איילה גובר אברהמי, יחידה סביבתית
טובי שור, מי"ה
מיטל לאון, מי"ה
ערן היימס, רט"ג

סיכום דיון מיום 11.9.23 בנושא ועדה לאיכות הסביבה

מטרת הפגישה:

סיכום שנת הפעילות ועדה לאיכות הסביבה.

בישיבה דנו בנושאים הבאים:

1. סיכום שנה ועדה לאיכות הסביבה

סיכום והחלטות:

נרי- מהם הנושאים שאנחנו לא מצליחים לקדם. לא נושאים שהם חשובים. למשל, דוגמה, מפעלי ים המלח הבטיחו שהם יעשו שלוש מקצרות ושאות הראשונה תתחיל לעבוד ב-2019. יש מסמך התחייבות שלהם. יש אחת, ובצורה הכי פשוטה אני יכול להגיד לכם שמי שנוסע על הכביש ורואה את כמות הפטריות שיש ואת קצב העבודה של המקצרה, מקצרה אחת לא מספיקה. האם אנחנו בשנה הבאה נכנסים לפיקוח יותר הדוק על מפעלי ים המלח? כאשר יש לנו שני נושאים מרכזיים. האחד זה קציר המלח וההסעה שלו לאגן הצפוני, והשני זה בריכה 6 במישור רותם. ומה שאני הבנתי, לא בצורה רשמית, כי אף אחד לא מדבר עם הוועדה שלנו בצורה רשמית. הם עושים כל מאמץ להשמיש את בריכה 4 ו-5 ולוותר על 6, כי זה עולה להם הרבה כסף. ואותו דבר כאן, הם עושים כל מאמץ להתחמק מביצוע ההטמנה של קציר המלח באגן הצפוני, כי זה עולה להם כסף. ניגשתי לראש המועצה, ניר ואמרתי לו "מה קורה?" אז הוא אמר לי "הם אמרו לי שהם עובדים על זה". השאלה היא, ואני פונה אליכם בנושא הזה, האם אנחנו בתור נציגי התושבים באזור מוכנים להסתפק בצורה כזאת, "הם אמרו לניר שהם עובדים".

אורלי מילר: אני יודעת שבישיבה האחרונה דיברו על זה שבינתיים הם מסלקים את הקציר לאיזושהי נקודה שם שיש להם ויש כאילו הם עוד לא צריכים להתחיל בשינוע עם המסוע וכל זה כי

הם כרגע מסתדרים עם מה שיש להם, ממלאים במקומות מסוימים. כאילו יש להם איזושהי יכולת מילוי מקומית.

נרי אראלי: ועל זה הם מיישרים. את הגבעות הם חותכים ואת העמקים הם ממלאים עובדתית כבר רואים אותם ערומים. הטענה הייתה בעבר שהם בינתיים יערמו בקצה הבריכות, כי המלח שהם קוצרים מלא בנוזלים ולכן הם לא רוצים, חבל להם על המים העשירים במינרלים, והם יערמו בקצה המזרחי ויתנו למים במשך איזושהי תקופה לרדת.

עודד: למה זה משנה? הם שואבים מהים זאת אומרת, אם הם מציפים את זה לאגן הצפוני אז גם ככה שואבים שם את המים.

גבי: זה עניין של אנרגיות. הם השקיעו את האנרגיות כדי להביא את המים משם לפה, הם לא רוצים סתם להחזיר אותם חזרה. אומרים שיתייבשו, שיחלחלו בחזרה לבריכה, שינצלו אותם, ואז גם בהעברה של המלח לים יהיה הרבה יותר קל, כי יותר קל פשוט, המשקל יותר קל. אז זה תהליך.

נרי- יש שני נושאים לגבי מפעלי ים המלח ועוד נושא לגבי מישור רותם שבו יש קצת מחלוקת, קציר המלח ובריכה 6 במישור רותם. מפעלי ים המלח עושים כל מאמץ להתחמק מביצוע הטמנה, נרי ניגש לנר ואמרו לו שעובדים על זה.

מישור רותם נושא שיש בו קצת מחלוקת. כולנו מסכימים שהמזהם משלם, אבל אין כל כך הסכמה על זה שהמזהם משלם ומבצע, בעוד שניר חושב שאוקיי, המזהם משלם אבל הביצוע על ידי או רשות ניקוז או המועצה ניר חושב שגוף חיצוני צריך לבצע.

אורלי מילר: אני חושבת אחרת מסיבה, מטעם אחד בלבד, שהמומחיות ניתנה בידי המפעל. זאת אומרת הם מכירים הכי טוב את המטריה. לדעתי אם זה יהיה תחת פיקוח תוך איזושהי הגעה להסכמות הרשויות רוצות ומה הם רוצים, בסופו של דבר להגיע למשהו שהוא ביצועי... למה אני אומרת לכם את זה? כי כל מערך הניטור, אתה מכיר את זה טוב נרי, מערך הניטור שקיים היום של האוויר בזמנו היה אמור להיות של המועצה. הדיונים היו אינסופיים. כמה שנים? לפחות איזה חמש שנים דנו ודיברנו ודנו ודיברנו, וכבר לקחנו הצעות מחיר והכל. בסופו של דבר כל הזמן היו קשיים בביצוע. ברגע שזה עבר למפעלים, ההקמה של התחנות, אני חושבת שתוך שנה וחצי כבר כל התחנות עמדו.

עודד: לפני התביעה הייצוגית בא וישב פה (שם לא ברור) ואמר "אנחנו ערוכים, תנו לנו לשקם". שום דבר לא אז, שום תוכנית לא נעשתה. ואנחנו מכירים את כיל ברמה הזאת שאנחנו יודעים שהם יודעים למסמס דברים. עכשיו, אני כתבתי מאמר שלם על זה, על למה זה צריך להיות גוף חיצוני, ואני רק אתן כמה דגשים.

איזו מוטיבציה יש להם לשקם? יבוא בית המשפט ויגיד עכשיו, הם יודעים להכניס לספרי חשבונות שלהם את מה שנעשה כאיזושהי עשייה. זאת אומרת, הם יודעים להכניס את הדברים ולמסמס אותם. הם יכולים לרשום את זה בדוחות השנתיים כתביעות תלויות ועומדות. יש להם כל מיני שיטות. והאינטרס שלהם הוא להאריך את תהליך השיקום. והסיבה של זה היא שקודם כל הם לא יודעים מה קורה בשדה בריר.

אורלי מילר: הם יצטרכו anyway, זה לא משנה.

עודד: מה זה anyway? אם הם סגרו עכשיו את מפעל צין, מי שם לנו את הביטחון שמחר הם לא יגידו "אוקיי, אנחנו סוגרים שם את כל העסק ואנחנו לא משקמים? גם אם אמרו לנו לשקם, זהו אין לנו את האחריות הזאת".

אורלי מילר: יש הערביות, הן לא מספקות כאילו.

עודד: אני אפילו אגיד יותר מזה. אני חושב שרשות ניקוז היא גוף שיודע טוב מאוד להתמודד עם זה. הוא יכול לשכור גם את המומחים של רותם אמפרט לעשות חלק מהעבודה, או של צים, זאת

אומרת כקבלן מבצע, ולסגור איתם חוזה שעושים א', ב', ג'. אבל לתת לחתול לשמור על השמנת, להיות אלה שהם מחליטים מי הקבלנים ומי יעשה מה, כמה זמן זה ייקח, זה פשוט משהו שהוא חסר שום... שנייה. עוד דבר. מעבר, יש פה גם כלים פיננסיים, שהם משתקמים, משקמים, אבל אני רק רוצה להגיד, כבר עכשיו אני יודע מתוך התהליך הגישוש, כאילו מדברים קטנים שאני יודע, כי אני לא יודע בדיוק מה הולך שם, שהם כל הזמן במאבק של האם צריך לשקם את זה, כמה אחורה, האם בכלל צריך לעשות שם שיקום או רק זה. זאת אומרת, כל ה-incentive כרגע הוא למזער עד כמה שניתן את תהליך השיקום. הם לא מוכנים כרגע לשקם את אותן בריכות שהם עושים, את אותן בריכות שעדיין מחלחות שם לעין צין ועין עקרבים. יש שם דיונים שלמים על העניין. עכשיו אני שואל, מה זאת אומרת הם המומחים? ברגע שבקישון הדברים יצאו מהידיים של המפעלים, הוקמה רשות נחל הקישון, והרשות הזאת שהיא דרך רשויות הניקוז באזור מפעילה, מפקחת, מייצרת, אז שוקם הקישון.

אורלי מילר: הרשות כללה גם נציגים של המפעלים, נכון?

עודד: אין שום בעיה. אבל הרשות היא רשות ניקוז שמפעילה את המפעלים. זה לא המפעלים שמפעילים מישהו אחר. לא יכול להיות שיושב פה מפעל שכבר ארבעים שנה מזהם שטח, לא עשה כלום עם זה לאורך שנים, ועכשיו הוא אומר "אנחנו המומחים", אחרי שהם כבר שנים ממסמסים אותנו. אני לא סומך עליהם.

אורלי מילר: לא, אם זה רשות משותפת אז זה בסדר.

עודד: לא, זה רשות לא משותפת. זה רשות ניקוז שהיא אחראית להפעיל גם כקבלן מבצע את כיל במקומות שאין מישהו יותר מומחה מהם שאפשר לחטוף. כאילו, איך אמרת, כלים הנדסיים יודעים לבצע. בסוף כשיש תוכנית אז יש מספיק גורמים שיודעים לבצע אותה. ואם יש פה רשות ניקוז שמומחית בשיקום של אגני ניקוז אז למה לתת את זה למפעל פרטי שהוא עוד המזזה? מה זה הפרס הזה?

אופיר: באופן עקרוני אני נוטה פה להסכים עם עודד, זה לא הגיוני לתת להם. זאת אומרת, הגיוני שהם ישלמו על שיקום של משהו שהם הרסו, אבל לתת להם גם את ה... אני לא אגיד הכוח הראשי שאחראי על הביצוע, אבל הגורם, הצומת שדרכו הכל עובד, זה בעייתי. אז לצורך העניין להקים איזה מינהלת שיקום או למנות את רשות ניקוז לצורך העניין כמו שעודד מציע, או משהו כזה, איזשהו גוף מעליהם שהוא זה שקובע את החוקים והם בעצם אחראיים על הביצוע ולא מזיזים פה את הדברים.

קורין- מפעלי ים המלח צריכים להיות שותפים וכן צריך לשמוע מהם.

רות: אני פשוט תוהה אם זה לא בעצם האחריות של המועצה לפקח על המפעלים שבתחום שלה.

אורלי מילר: אנחנו מפקחים.

רות: אז למה צריכים גוף נוסף אם זה עבודה שאמורה להתבצע על ידי המועצה?

אורלי מילר: זה מינהלת ביצועית.

עודד: המועצה מפקחת. זאת אומרת היא יכולה לשלוח פקחים. המועצה לא יודעת לשקם את השטח עצמו. אנחנו מדברים על התביעה של עין צין ועין עקרבים. המועצה לא יודעת לשקם את זה. רשות ניקוז לדוגמה, שהוא גוף סטטוטורי שזה המומחיות שלו, יכול לעמוד בראש מינהלת כזאת שכוללת כמה גורמים. אבל כרגע הוויכוח הוא האם המפעל עצמו הוא זה שישקם את הנזק - לא ישלם, ישלם כולנו מסכימים - או האם מישהו אחר צריך להיות אחראי על השיקום ולא דווקא המפעל.

רות: כן, ברור. בעיניי, אין פה ויכוח. זה ברור אם המפעלים יבצעו את זה, זה די מגוחך לתת להם לבצע את הדבר הזה.

תסקיר סביבתי:

נרי- המימון של התסקיר הסביבתי צריך להיות של היזם והביצוע בידי היחידה הסביבתית או גורם אחר שהמועצה תחליט.

גבי: התוכנית שמסגרתה נעשה תסקיר השפעה על הסביבה כבר אושרה. כן, בכל התוכניות שיש בהן איזשהו חשש ממפגע סביבתי כזה או אחר, יש תסקיר השפעה על הסביבה, שמי שמבצע אותו הוא תמיד תמיד היזם של התוכנית. וברור שיש כאן ניגוד אינטרסים בולט. אבל זה בדיוק כמו הסיפור של השיקום, מי שעושה את הבקרה ואת הרגולציה על כך שהתסקיר עומד בכל הכללים והוא באמת תקין זה המשרד להגנת הסביבה. אז הוא זה שמנחה, הוא זה שמאשר בעצם. ההנחיות לתסקיר מתאשרות בוועדה המחוזית. ההנחיות ניתנות על ידי המשרד להגנת הסביבה. ומי שכותב את התסקיר, מבצע את הבחינות, זה יועץ סביבה מטעם היזם

יש שני סעיפים שבעצם מתאשרים בוועדה מלווה. צוות מעקב של טורבינות הרוח, צוות שגם אני חבר בו, והיינו כבר בשלושה דיונים. ואנחנו כמועצה אגב בעבודה מאוד הדוקה עם היחידה הסביבתית. בוועדה הקודמת הגענו עם סט הערות מאוד מאוד גדול והתכתשנו עם הוועדה המחוזית שרק רוצה לאשר את זה, זה לא מעניין אותה, מבחינתה התביעה מאושרת, הטורבינות קום יקומו, by hook or by crook, כולם רוצים לראות אותם... חוץ מהר עמשא, כולם רוצים לראות אותן מוקמות.

נרי אראלי: גם הגורמים הסביבתיים לא רוצים לראות אותן מוקמות.

גבי: אין להם בעיה. הגורמים הסביבתיים היו הראשונים לאשר את זה. רטי"ג אישרו מזמן את תוכנית ההיערכות של פגיעה בעופות. המשרד להגנת הסביבה אישר את תוכנית ניטור הרעש, התוכנית האקוסטית. אין לאף אחד בעיה עם הדבר הזה. קק"ל בהתחלה הגישו התנגדות לתוכנית, עוד כשאני עבדתי בקק"ל, ואחרי זה ירדו מזה. לא מפריע לאף אחד, הטורבינות האלה.

עודד: אז המועצה בעצם היא היחידה שגילתה התנגדות?

גבי: בגדול כן. ובתוכנית החדשה, כלומר במסמכים המעודכנים, הרוב המוחלט של ההערות שלנו כבר הגענו למצב שהסתכלתי על הדוח, אין לי מה להגיד. הוא טוב. הוא מכסה הכל. אם אני הייתי היזם, הייתי מאוד מבואס מתוכנית ההיערכות ומתוכנית ניטור הרעש.

הדוח נותן לתושבים את כל הכלים. את כל הכלים לקבל מידע אמין, מפוקח ומבוקר על ידי המשרד להגנת הסביבה. לא הכל הצלחנו להכניס. רצינו דריסת רגל ממש כתובה של היחידה הסביבתית. בוועדה המחוזית התנגדו לזה מאוד כי הם לא רוצים שם עודף רגולציה, הם רוצים שם שהיזמים כבר יתקדמו. לא אישרו את זה. אבל בסדר, בעבודה משותפת של היחידה הסביבתית עם המשרד להגנת הסביבה אני מניח שהנתונים יתקבלו...

נרי אראלי: מה אבל ברמה העקרונית, מעבר לעניין הטורבינות, מה העמדה שלכם לגבי העניין הזה של היזם רק משלם ואת תוכנית הניטור תסקיר סביבתי מבצעת היחידה הסביבתית או גורמים מטעמה?

גבי: אז זהו, דיברנו על זה בטלפון. אין לי מה לחדש מאז. אני יכול רק להגיד לך שאני גם מכיר את העיקרון של המזהם משלם. אבל האם המזהם מבצע? לא יודע, אני לא מכיר מספיק את איך שזה מבוצע.

עודד: השאלה, נרי, אנחנו כוועדה להגנת הסביבה, לאיכות הסביבה פה, מה המנדט שלנו? מה מוטות ההשפעה שלנו? נניח, פה מדובר בחקיקה שהיא חקיקה בכנסת, ומצד שני יש מקומות שבהם... האם אנחנו באים ו... אנחנו מדברים פה על הדברים, מה הסמכות, מה היכולת שלנו לתת...

נרי אראלי: אנחנו כפופים למליאת המועצה, והדוחות שלנו עוברים לניר. הסמכות שלנו זה בדיוק הסמכות להפנות את תשומת ליבו שאם הוא חושב שהוא פועל לטובת התושבים הוא צריך לעשות א', ב', ג', ד'.

עודד: אוקיי, בסדר גמור. זאת אומרת אנחנו צריכים לבוא לניר בהחלטה או באיזושהי המלצה מפה שאומרת אנחנו ממליצים כן/לא המזהם משקם, כן/לא.
נרי- מפעלי ים המלח לא מבצעים את ההסכם בעין בוקק בצורה נכונה. אין יותר קנים יש רק אשלים. אם יש רק אשלים סימן שהמים מלוחים. הם צריכים להזרים שם מים מתוקים.
צריך לדרוש בצורה חריפה שמפעלי ים המלח יפתרו את הבעיה, אנחנו בתור תושבים לא רוצים להתרחץ במים מזוהמים.
מפעלי ים המלח עד היום לא שילמו על המעורמים שעשו בשטח.

חינוך:

עודד- הייתה השנה הרבה פעילות חינוכית סביבתית. היו שני חוגים לילדים שעסקו בסביבה של ים המלח.
יש היום עשייה מדהימה בהקשר של חינוך סביבתי. בתיכון עין גדי עושים עבודות חקר עם התלמידים. יש עשייה חינוכית מאוד נרחבת.
מו"פ מנסים לייצר שיגיעו יותר תלמידים, סטודנטים.
רות- מגיעות המון קבוצות לבית ספר שדה עין גדי. היה חוג ביסודי.
דאר העבודה החינוכית היא מחוץ לקהילה.
נרי- ממליץ שילוב של הורים וילדים בתוך הקהילה למען הסביבה.

רשמה : נופר עבודי

העתקים:
נוכחים